

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació
Direcció General del Patrimoni Cultural
Servei d'Arqueologia i Paleontologia
Biblioteca del Patrimoni Cultural

1322

Excavacions de les consolidacions realitzades en el Poblat del Molí d'Espígol (Tornabous). Campanya de 1992

Miquel Cura i Morera

Avis legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 2.5 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi el titular dels drets i no se'n faci un ús comercial. No es pot alterar, modificar o generar una obra derivada a partir d'aquesta obra. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5es/legalcode.ca>.

La campanya d'excavacions arqueològiques de l'any 1992, va durar solament deu dies, des del 14 al 23 de Juny, i de fet aquesta campanya ja no quedava inclosa dins el Programa de Restauració i Consolidació del Jaciment Ibèric del Molí d'Espígol de Tornabous, per part del Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya, de l'any 1987

La necessitat de portar a terme una campanya curta, va venir donada essencialment per completar la neteja dels dos sectors corresponents a les Portes Oest i Nord del jaciment

Han col.laborat en aquesta campanya els Srs. Jordi Principal, Jordi Guardia, David Rigau, Jaume. Pujades, Rafael Gomà, Guillem Cura, Maria Angels Farreras i Rosó Vilardell

SECTOR DE LA PORTA NORD

En la campanya d'excavacions de l'any 1990, s'havia identificat un buit entre dos trams del parament de la muralla nº1 equivalent a 7,5 metres, que ja aleshores va identificar-se com una possible porta que comunicava l'interior del poblat amb el barri d'extramurs

En la campanya d'excavacions de l'any 1991, s'identificava en aquest mateix sector les restes d'una gran torre, adosada a la muralla nº 2, que sobresurtia d'aquella uns 7 metres, però es desconeixia les dimensions de la seva cara frontal, ja que solament s'havia posat al descobert un dels seus angles, el del costat oest, i 2,5 m. del seu parament frontal

Per aquest motiu s'obren dues cales:

Cala A92 de 3 per 1 metres orientada en sentit Nord/Sud, destinada a reconèixer la cara frontal de la torre. Aquesta cala proporcionarà dos nivells estratigràfics, continuació d'aquells dos ja identificats durant la campanya de 1991, siglant-se els escasos materials apareguts com *ME-T/1* i *ME-T/2*

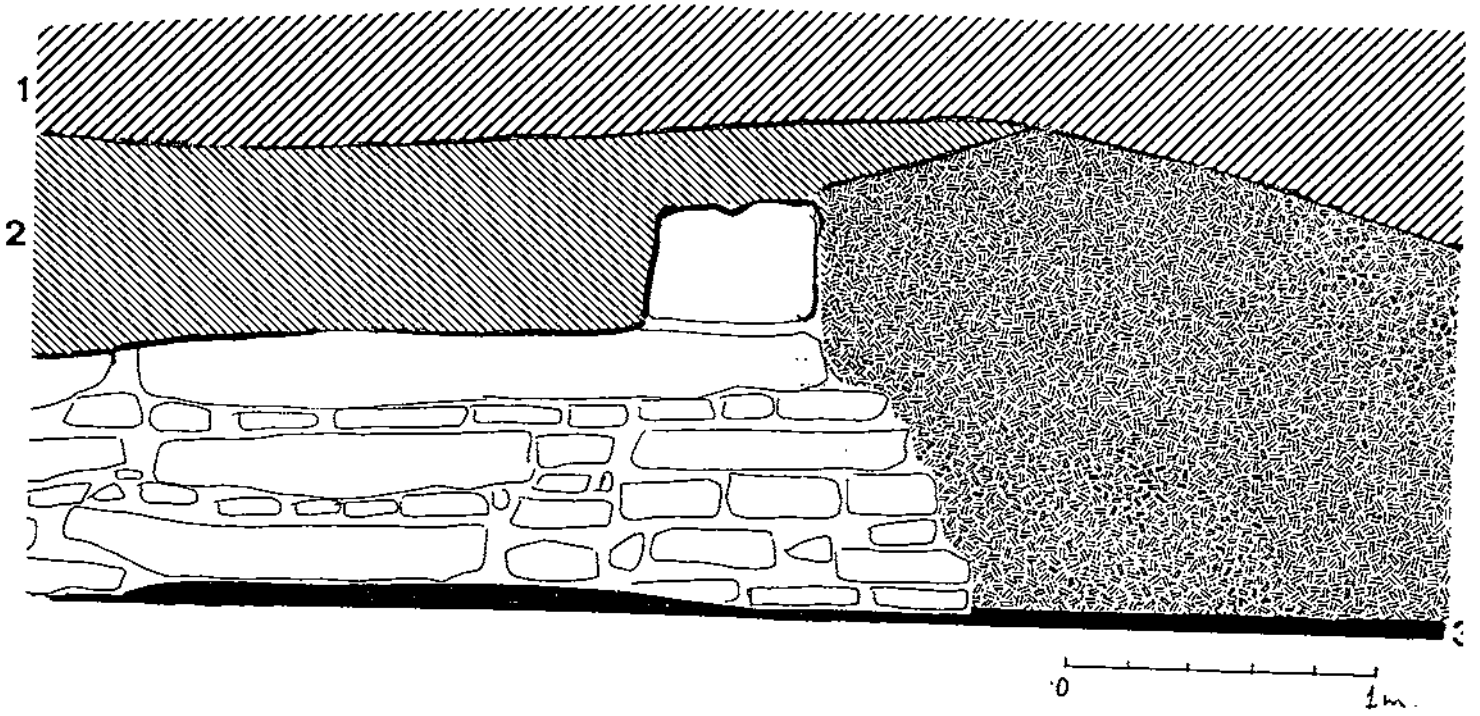
Aquesta cala ens quedà interrumpuda per l'aparició a la cota 98,35 de la part superior de la paret frontal de la torre, i per un gran bloc escairat sorrenca que descansava sobre aquest mur.

Per aquest motiu, es decideix ampliar la **Cala A92** fins a les mides de 5 per 3 metres, fet que finalment permet reconèixer la verdadera funció del gran bloc de pedra sorrenca, que constitueix en les seves dimensions de 0,4 m. d'amplada, 0,3 m. d'alt (i encara desconeixen la seva llargada total) l'angle nord de la torre

Ampliada la cala a les noves dimensions, es pot netejar el parament frontal de la torre, recobert per les argiles grogues, fins la cota 97,7, on de nou apareix un estrat format per carbonets i terra rogenca amb un material ceràmic practicamente tot ell obrats a mà, siglat com *ME-T/3b*

La cara frontal de la torre queda així delimitada en la seva totalitat com un parament de pedra de calerenc de forma

Sector Torre: Cala A92

trapezoidal degut el talús que fa l'alçat del mateix, fins amidar en la seva base els 6 metres de longitud

INVENTARI DELS MATERIALS DE LA CALA A92

ME-T/1 (Continuació de la campanya de 1991)

- 16.- Fragment de nansa cilíndrica d'una gerra de cistell.
Ceràmica ibèrica
- 17.- Dues fitxes retallades sobre ceràmica ibèrica. Una d'elles amb banda pintada
- 18.- Fragment de base d'un kalathos
- 19.- Sis fragments informes de kalathos, pintants amb motius geomètrics de bandes i triangles
- 20.- Fragment de vora d'un vaset tulipa. Ceràmica ibèrica que per defecta de cocció dona una tonalitat grisenca
- 21.- Fragment de cos d'un vaset tulipa. Ceràmica ibèrica
- 22.- Fragment de vora del tipus de "cap d'ànec". Ceràmica ibèrica
- 23.- Un fragment informe de ceràmica roig ilergeta
- 24.- Fragment de vora de tenalla. Ceràmica ibèrica
- 25.- Dos fragments informes de vernís negre

ME-T/2 (Continuació de la campanya de 1991)

- 32.- Dos fragments de base plana. Ceràmica a mà
- 33.- Fragment de la part superior d'una gerra amb cordó.
Ceràmica a mà (Lám. I)
- 34.- Fragment de base anular d'un possible vaset tulipa.
Ceràmica ibèrica
- 35.- Un fragment informe de ceràmica ibèrica pintant formant aigües
- 36.- Un fragment informe de ceràmica oxidada de color beig, pintat amb bandes fines de color marró
- 37.- Fragment de vora doblada vers l'exterior. Ceràmica a mà
- 38.- Fragment de vora de tenalla amb acanaladura. Ceràmica ibèrica
- 39.- Fragment de vora del vas tipus amforoide. Ceràmica ibèrica (Lám. I)
- 40.- Fragment de nansa de cinta. Ceràmica gris
- 41.- Petit fragment de vora reentrant d'una pàtera.
Vernís negre
- 42.- Fragment informe de vernís negre àtic
- 43.- Fragment informe d'una àmfora nord africana

44.- Part superior d'una àmfora Mañà D, no recoberta per cap engalba (Là m 1)

ME-T/3b (Continuació de la campanya de 1991)

- 7.- Dos fragments de la part superior d'una gerra amb cordó. Ceràmica a mà (Là m.1)
- 8.- Petit fragment de vora bisellada. Ceràmica a mà brunyida
- 9.- Fragment de vora a mà brunyida
- 10.- Fragment de vora de tapadora. Ceràmica a mà
- 11.- Fragment de cos i inici de nansa. Ceràmica a mà
- 12.- Fragment decorat per un cordó en el coll, pertanyent a una gerra de gran tamany. Ceràmica a mà de pasta molt grollera
- 13.- Fragment de base pseudo-anular lleugerament cóncava d'una gerra. Ceràmica a mà brunyida (Là m. 1)
- 14.- Fragment de base plana. Ceràmica a mà

Cala B92, de .2 per .2 metres s'efectua en l'espai comprès entre la Muralla nº 2 i el costat SE de la torre, on en la campanya anterior s'apreciava una possible porta.

De fet aquesta cala tindrà una potencia d'uns 30 cm doncs la presència de grans blocs de calarenc ens impideixen proseguir i on acabe el parament d'aquests blocs, ja ens apareix l'argila groga estèril

Els materials es siglen com *ME mT/2*, encara que estratigraficament aquests es poden posar amb relació amb *ME-T/2*

INVENTARI DELS MATERIALS DE LA CALA B92

ME mT/2/

- 1.- Una fusaiola (Là m.1)
- 2.- Fragment de vora trilobulada d'un oenochoe. Ceràmica oxidada de color beig i textura porosa
- 3.- Fragment de la part superior d'un vaset bicònic. Ceràmica ibèrica
- 4.- Fragment de vora horitzontal d'un kalathos. Decoració pintada de dents de llop.
- 5.- Fragment de vora amb acanaladura sobre el llavi d'una tenalla. Ceràmica ibèrica
- 6.- Fragment de vora d'una tenalla. Ceràmica ibèrica

- 7.-Fragment de la part superior d'una pàtera de vora reentrant. Ceràmica ibèrica. Presenta forats de reparació (Làm. I)
- 8.- Fragment de vora amb motllura del tipus cap d'ànec. Ceràmica ibèrica
- 9.- Fragment de vora. Ceràmica ibèrica (Làm.I)
- 10.- Fragment de vora del tipus "cap d'ànec"pertanyent a una gerra de tamany petit. Ceràmica ibèrica
- 11.- Fragment de vora reentrant d'una pàtera. Ceràmica ibèrica
- 12.- Fragment de vora reentrant d'una pàtera. Ceràmica ibèrica
- 13.- Fragment de nansa de cinta plana. Ceràmica ibèrica
- 14.- Fragment de nansa cilíndrica. Ceràmica ibèrica
- 15.- Fragment de vora del tipus de "cap d'ànec". Pintada en la motllura del llavi. Ceràmica ibèrica
- 16.- Fragment de vora doblada vers l'exterior. Ceràmica ibèrica
- 17.- Fragment de base còncava de ceràmica gris
- 18.- Un fragment informe d'àmfora ebussitana amb acanaladures. Pasta beig
- 19.-Nansa d'àmfora ebussitana (Làm. I)
- 20.- Fragment de vora amb acanaladura d'una tenalla. Ceràmica ibèrica
- 21.- Vuit fragments informes de diferents vasos de ceràmica ibèrica, pintants a bandes
- 22.- Fragment de vora amb vessador d'un possible oenochoe. Ceràmica a mà brunyida
- 23.- Fragment de paret i inici de nansa. Ceràmica a mà
- 24.- Un fragment informe de ceràmica oxidada de color beig, pintat a bandes fines de color marró
- 25.- Un petit fragment de ferro
- 26.- Fragment de vora d'una pàtera de la forma Lamb. 26, que ha perdut el seu vernís. Producció relacionable en el Taller de Nikia (Làm. I)
- 27.- Fragment de fons d'una possible Lamb. 26. Camp d'estries Vernís negre dels Tallers Occidentals
- 28.- Fragment de vora doblada vers l'exterior d'un bicònic. Ceràmica gris clara.
- 29.- Fragment de vora d'àmfora ibèrica

CONCLUSIONS PROVISIONALS SOBRE LA DATACIO DE LA TORRE

La torre del sector de la Porta Nord, ens queda delimitada entre els materials de *ME-T/2* i *ME mT/2*, que venen a indicar-nos que la torre està en vigència a finals del segle III a.n.e. En quan el moment de la seva construcció, es evident que ha d'esser posterior als materials a mà siglats com *ME-T/3b*,

però aquests materials no permeten ajustar una cronologia precisa, deguent-se per tant de construir en alguna de les fases de TORNABOUS III, és a dir al llarg del segle IV a.n.e

SECTOR DE LA PORTA OEST

En la campanya d'excavacions de 1991, va identificar-se aquesta porta, al posar al descobert el montant meridional de la Muralla nº1, adossant-se per l'exterior a aquesta un parament de tècnica constructiva molt menys acurada, de 1,1 m. d'amplada i 2,2 metres de llargada fins que queda escapçat per les destruccions que en la dècada dels anys cinquanta va sofrir el jaciment

A 4 metres de distància i paral·lel a aquest mur s'en va reconeixer un altra, sent ambdós murs els contraforts laterals d'una rampa que donava accés per aquesta porta al carrer nº3. La rampa en qüestió quedava mal definida en la zona central, ja que existia un gran amontagament de pedres, que en la campanya de l'any anterior havíem intentat retirar a mà

Per aquest motiu adoptarem la decisió de que com aquestes es tractaven de pedres d'enderroc o farciment de la rampa, (i en l'experiència de la cala de l'estança 82 de l'any 1988), decidirem retirar-les mitjançant una màquina, que treballà unes tres hores, però sense aconseguir l'objectiu global d'obrir la totalitat de la porta, ja que ens aparagué l'estructura d'una gran clavaguera

La Gran Clavaguera

Es tracte d'una construcció de grans blocs de pedra sorrenca que formen les parets laterals de la mateixa deixant un espai entre elles de 0,55 m. i conservant-se en una altura màxima de 0,75 metres, sent recoberta per grans blocs de calarenc disposats verticalment a manera de fulls de llibre

El tram de clavaguera descobert es de 3,5 metres, formant curvatura per passar per sota del mur adosat a l'exterior del muntant meridional de la Muralla nº1, fet que ens indica que la clavaguera es construïda amb anterioritat a aquest, que correspon a la fase de TORNABOUS IIIb

Per altra banda varem poder arribar a la base del muntant meridional de la Muralla nº1, que es troba a la cota 92,68 i per tant equival a la cota 92,72 de la base de la Muralla nº1 obtinguda en la cala de l'estança 82. La superfície dels blocs que recobreixen la gran clavaguera es troben en la cota 93. Es a dir, que existeixen tots els indicis per acceptar que la clavaguera ha de ser construïda en el mateix moment que la Muralla nº1, es a dir en la fase més antiga documentada del poblat.

No obstant, hi ha un element que distorsiona en principi aquesta hipòtesi i resideix en el fet que el parament de contrafort septentrional de la rampa, continua molt més baix que el nivell de trànsit de la Porta Nord, arribant de moment a la cota 92,5, i aquest contrafort ha de ser coetani a la fase de Tornabous IIb.

També resulta estrany que no es pugui identificar el nivell de trànsit de la fase més antiga. Així com que els materials apareguts en l'interior de la clavaguera, siglats com *ME-CLV* no es caracteritzen en principi per ser molt antics. De totes maneres aquests materials han de correspondre al darrer moment d'ús d'aquesta estructura.

INVENTARI DELS MATERIALS LOCALITZATS A L'INTERIOR DE LA GRAN CLAVAGUERA

ME-CLV

- 1.- Dos fragments informes de ceràmica a mà, decorats per petites impressions arrodonides
- 2.- Fragment pertanyent a una nansa de cinta. Ceràmica oxidada de color rogenc
- 3.- Fragment informe pertanyent possiblement al mateix vas que la nansa anterior. Presenta una decoració d'una franja ampla pintada.
- 4.- Fragment de vora horitzontal d'un bol, presentant dos forats en el llavi de la vora. Ceràmica gris (Lám. V)
- 5.- Fragment informe de ceràmica oxidada. Argila rosada i en engalba grogenc en la cara externa. Pintada a bandes amples i fines de color marró

- 6.- Fragment informe de ceràmica oxidada, amb desengraixant calcari. Color grogenc pàlit. Pintat per bandes fines de color marró
- 7.- Fragment informe de ceràmica oxidada. Color grogenc i textura porosa. Pintat a bandes rogenques
- 8.- Fragment de vora. Ceràmica oxidada de color grogenc pàlit. (Làm.
- 9.- Fragment de vora. Ceràmica oxidada de color rogenic (Possiblement correspongui a la mateixa peça que la nansa inventariada ME-CLAV/1) (Làm. V)
- 10.- Fragment de vora d'un possible plat. Ceràmica oxidada de color grogenc. Decoració pintada en la cara interna a base de bandes fines de color marró (Làm. V)
- 11.- Dos fragments de vora. Ceràmica oxidada de color grogenc i textura porosa. Amb motllures i acanaladures en la superfície externa (Làm.V)
- 12.- Fragment pertanyent al mateix vas que la vora anterior. Sobre una de les motllures petites línies verticals incises molt fines

CONCLUSIONS PROVISIONALS SOBRE LA DATACIO DE LA GRAN CLAVAGUERA

A partir dels actuals indicis que disposem sembla evident que hem d'acceptar que la Gran Clavaguera es construeix en la mateixa fase que la Muralla nº 1, no sols per les alçades de cotes, sino també per compartir ambdues paraments de pedra sorrenca.

De moment cal incloure-la doncs en la fase de TORNABOUS V o bé de TORNABOUS IV, dintre la primera meitat del segle V o finals del segle VI a.n.e Aleshores ens resta un problema per resoldre ¿Que fa a Tornabous un sistema d'evacuació d'aigües típic del món mediterrani en una época tan antiga?

EL CARRER 3

Els límits del costat est, del carrer 3 en el seu nivell superior es trobaven mal definits, ja que en aquest sector des de les campanyes del Dr. Maluquer no s'hi havia intervingut, i els talls estaven erosionats.

Per altra banda no disposavem d'informació al llarg del Programa de Restauració i Consolidació respecte aquests nivells superiors del propi carrer 3 en relació al seu enllosat superior

Ampliarem els límits uns 4 m. en direcció Est, apareixen l'enllosat a la cota 96,6 , però per sobre d'aquest s'hi troba una estructura com de parets caigudes de 1,7 m.d'amplada, que no varem poder excavar

Malgrat el petit troç del carrer 3 que varem netejar, la quantitat de materials es abundant, i els siglaem com *ME92c3/1*

INVENTARI DELS MATERIALS DEL CARRER 3

ME92c3/1

- 1.- Fragment de nansa d'un vas cistella. Ceràmica ibèrica
- 2.- Fragment de nansa cilíndrica d'un vas cistella. Ceràmica ibèrica
- 3.- Nansa de cinta. Ceràmica ibèrica
- 4.- Idem.
- 5.- Idem
- 6.- Idem
- 7.- Idem
- 8.- Idem.
- 9.- Idem
- 10.- Fragment de nansa cilíndrica. Ceràmica ibèrica
- 11.- Idem
- 12.- Idem
- 13.- Fragment de nansa de cinta. Ceràmica ibèrica
- 14.- Idem
- 15.- Fragment de nansa cilíndrica. Ceràmica ibèrica
- 16.- Fragment de nansa de cinta. Ceràmica ibèrica
- 17.- Tretze fitxes retallades sobre ceràmica ibèrica
- 18.- Tres fragments de vora reentrant de pàtera. Ceràmica ibèrica
- 19.- Fragment de vora de pàtera. Ceràmica ibèrica
- 29.- Idem

- 21.- Idem (Làm.II)
- 22.- Idem. amb bandes pintades (Làm. II)
- 23.- Idem
- 24.- Idem
- 25.- Idem.
- 26.- Idem
- 27.- Idem.
- 28.- Dos fragments de vora de cap d'ànec, pintada sobre el llavi. Ceràmica ibèrica
- 29.- Dos fragments de vora de tendència horitzontal pertanyents a una gerra. Ceràmica ibèrica (Làm.III)
- 30.- Fragment de vora d'una gerra de coll obert. Ceràmica ibèrica (Làm. IV)
- 31.- Fragment de vora doblada vers l'exterior. Ceràmica ibèrica
- 32.- Fragment de vora triangular. Ceràmica ibèrica
- 33.- Fragment de vora de tenalla amb acanaladura estreta. Ceràmica ibèrica
- 34.- Idem.
- 35.- Fragment de vora de tenalla amb acanaladura ampla. Ceràmica ibèrica
- 36.- Idem
- 37.- Fragment de vora doblada vers l'exterior. Ceràmica ibèrica
- 38.- Fragment de vora de "cap d'ànec", pintada sobre el llavi. Ceràmica ibèrica
- 39.- Fragment de vora d'un vaset. No es ceràmica ibèrica. Pasta oxidada amb desgreixant de mica (Producció ebussitana ?) (Làm. II)
- 40.- Fragment de vora d'un vaset tulipa. Ceràmica ibèrica
- 41.- Idem.
- 42.- Idem
- 43.- Idem
- 44.- Idem.
- 45.- Idem.
- 46.- Fragment de vora de kalathos. Ceràmica gris
- 47.- Fragment de vora de kalathos. Ceràmica ibèrica
- 48.- Idem. Pintat
- 49.- Idem
- 50.- Fragment de la part superior d'un kalathos. Pintat a bandes.
- 51.- Dos fragments de base de kalathos. Pintat a bandes
- 52.- Cinc fragments de la part inferior d'un kalathos de gran tamany, pintat a bandes i cercles centrals
- 53.- Fragment de la part inferior d'un kalathos de parets molt primes, pintat a bandes

- 54.- Fragment de kalathos
- 55.- Part superior d'un vaset pintat en motius palmetiformes (Làm.III)
- 56.- Fragment de base d'un bicònic. Ceràmica gris
- 57.- Fragment de base còncava d'un vaset de petit tamany. Ceràmica gris
- 58.- Dos fragments del pivot d'una àmfora ibèrica
- 59.- Fragment de base d'una pàtera. Ceràmica ibèrica
- 60.- Idem (Làm. III)
- 61.- Fragment de base. Ceràmica ibèrica (Làm.III)
- 62.- Fragment de la part superior d'un oenochoe, pintat en cercles. Ceràmica ibèrica
- 63.- Fragment de vora de tenalla amb acanaladures i motlures. Ceràmica ibèrica (Làm.IV)
- 64.- Fragment de base plana. Ceràmica ibèrica
- 61 bis.- Fragment informe amb cordó. Ceràmica a mà
- 62 bis.- Fragment informe amb decoració de cunyes impresses. Ceràmica a mà
- 63 bis.- Quatre fragments de vora d'una tapadora. Ceràmica a mà
- 64 bis.- Tres fragments de vora. Ceràmica a mà brunyida
- 65.- Dos fragments Idem
- 66.- Fragment de vora. Ceràmica a mà
- 67.- Dos fragments de vora, Ceràmica a mà brunyida (Totes les vores brunyides, podrien correspondre a un mateix vas)
- 68.- Fragment de vora. Ceràmica a mà
- 69.- Fragment de nansa de vas de cistell. Ceràmica ibèrica
- 70.- Fragment de nansa de cinta. Ceràmica ibèrica
- 71.- Idem
- 72.- Idem
- 73.- Idem
- 74.- Idem
- 75.- Idem
- 76.- Dues fitxes retallades sobre ceràmica ibèrica
- 77.- Fragment informe del cos d'una àmfora ebussitana amb acanaladures. Pasta beig
- 78.- Quatre fitxes retallades sobre àmfora ebussitana
- 79.- Set fragments informes d'àmfora púnica amb engalba groc verdós
- 80.- Set fragment informes d'àmfora ebussitana amb acanaladures
- 81.- Fragment de vora d'àmfora ebussitana (Làm. II)
- 82.- Idem (Làm. II)
- 83.- Vora d'un morter ebussità (Làm. II)

- 84.- Fragment de vora i inici de la nansa enlairada d'un vaset ebussità
- 85.- Fragment de vora d'àmfora ibèrica (Làm. III)
- 86.- Cinc fragment de vora d'àmfora ibèrica (Làm. III)
- 87.- Fragment de vora d'àmfora ibèrica
- 88.- Idem
- 89.- Idem
- 90.- Idem
- 91.- Idem
- 92.- Idem.
- 93.- Fragment de vora sense llavi d'àmfora ibèrica
- 94.- Fragment de vora d'àmfora ibèrica
- 95.- Idem (Làm. III)
- 96.- Fragment de vora d'àmfora ibèrica amb motllura sobre el llavi
- 97.- Fragment de vora d'àmfora ibèrica (Làm. III)
- 98.- Fragment de vora de tenalla amb triple motllura. Ceràmica ibèrica (Làm. IV)
- 99.- Fragment de vora de tenalla amb motllura
- 100.- Tres fitxes retallades sobre àmfora ebussitàna
- 101.- Quatre fragments informes de ceràmica ibèrica, pintants formen aigües
- 102.- Fragment informe pintat amb motius florals
- 103.- Fragment informe de ceràmica ibèrica, pintat representant part d'un ocelllet ?
- 104.- Fragment de vora de kalathos
- 105.- Fragment de peu anular d'un vaset de petit tamany. Ceràmica gris
- 106.- Fragment de peu anular. Ceràmica ibèrica que per defecta de la coccio agafa una tonalitat grisenca
- 107.- Fragment de base d'un vaset de petit tamany. Ceràmica ibèrica
- 108.- Fragment de vora de cap d'ànec. Ceràmica ibèrica
- 109.- Dos fragments de nansa cilíndrica. Ceràmica ibèrica
- 110.- Dos fragments del pivot d'una àmfora ibèrica
- 111.- Vuit fragments que permeten la reconstrucció d'una pàtera. Ceràmica ibèrica (Làm. III)
- 112.- Dos fragments de vora reentrant de pàtera. Ceràmica ibèrica
- 113.- Fragment de base amb roseta impressa central Vernís negre (Làm. IV)
- 114.- Fragment de base amb roseta imopressa central. Vernís negre (Làm. IV)
- 115.- Fragment de base. Vernís negre

- 116.- Fragment de fons amb palmeta incompleta. Vernís negre (Làm. IV)
- 117.- Fragment de fons amb estries. Vernís negre
- 118.- Fragment de peu. Vernís negre
- 119.- Fragment de fons, amb camp d'estries. Vernís negre
- 120.- Fragment de fons amb camp ampla d'estries. Vernís negre
- 121.- Fragment de vora d'un bol de la Lamb. 28. Vernís negre
- 122.- Idem
- 123.- Una fitxa de petit tamany (1,5 cm) retallada sobre vernís negre
- 124.- Dues fitxes retallades sobre ceràmica ibèrica
- 125.- Dos fragments informes pintats a bandes. Ceràmica ibèrica de tonalitat grisenca per defecte de coccio
- 126.- Dos fragments de vora d'un vas amforoide. Ceràmica gris i banda de pintura negra ? (Làm. IV)
- 127.- Tres fragments informes de ceràmica ibèrica pintada a bandes
- 128.- Quatre fragments informes de ceràmica ibèrica pintats en motius geomètrics
- 129.- Fragment de base concava d'una gerra Ceràmica ibèrica
- 130.- Dos fragments del cos i inici de nansa. Ceràmica ibèrica
- 131.- Cinc fragments de la part superior d'una gerra tipus Tornabous (Làm. III)
- 132.- Un fragment de vora de plat de ceràmica comú (Làm. II)
- 133.- Tres fragments de vora de gerrata tipus Tornabous
- 134.- Idem (2 frag)
- 135.- Idem (2 frag.)
- 136.- Idem (3 frag.) (Làm. III)
- 137.- Idem
- 138.- Idem (3 frag.)
- 139.- Idem (2 frag)
- 140.- Idem (2 frag.)
- 141.- Idem
- 142.- Idem
- 143.- Idem
- 144.- Idem
- 145.- Idem
- 146.- Idem
- 147.- Idem, molt gruixuda i de color gris (Lám. IV)
- 148.- Fragment de base amb roseta impressa. Vernís negre (Lám. IV)

- 149.- Fragment de vora de copa Morel 68 Banda de pintura blanca interna. Vernís negre (Làm. IV)
- 150.- Fragment de vora, forma desconeguda. Vernís negre i doble cocció (Làm. IV)
- 151.- Fragment de vora de la Lamboglia 28. Vernís negre
- 152.- Fragment de vora de la Lamboglia 36. Vernís negre
- 153.- Fragment de vora d'una pàtera de la Lamboglia 26 Vernís negre(Làm. III)
- 154.- Fragment de vora del bol Lamboglia 27. Vernís negre
- 155.- Idem
- 156.- Idem
- 157.- Idem
- 158.- Idem
- 159.-Fragment molt petit de vora del plat de la Lamboglia 36. Vernís negre
- 160.- Fragment de vora del bol de la Lamboglia 27. Vernís negre
- 161.- Idem
- 162.- Fragment de base d'una pàtera del Taller de Roses (Làm. IV)
- 163.- Quatre fragments d'escoria de ferro
- 164.- Un fragment de bronze
- 165.- Trenta sis fragments de diferents vasos de ceràmica ibèrica pintada a bandes
- 166.-Base de kalathos
- 167.-Fragment de vora de kalathos pintada
- 168.- Fragment informe recobert per un engalba marró i pintat a cercles
- 169.- Fragment de kalathos amb palmetiforme pintat
- 170.- Fragment informe de ceràmica oxidada grogenca i porosa, amb banda fina de color rogenc
- 171.- Fragment de vora de cap d'ànec, pintat sobre el llavi. Ceràmica ibèrica
- 172.- Tres fragments informes de ceràmica ibèrica, pintats en cercles
- 173.- Un fragment informe de paret de kalathos pintat a metopes
- 174.- Fragment de vora de kalathos
- 175.-Fragment de pivot d'àmfora ibèrica
- 176.- Fragment de base d'un vaset tulipa. Ceràmica ibèrica
- 177.- Fragment de vora d'un vaset tulipa. Ceràmica ibèrica

- 178.- Dos fragments de vora d'un bicònic. Ceràmica ibèrica (Lám. IV)
 179.- Fragment de vora d'un petit kalathos
 180.- Nansa cilíndrica horitzontal d'un pseudo kylix. Ceràmica ibèrica

CONCLUSIONS PROVISIONALS SOBRE EL NIVELL 1 DEL CARRER 3

Es tracte de materials típics de la segona meitat del segle III a.n.e. No obstant tractant-se d'un carrer aquest pot haver tingut una vigència d'utilització molt més ampla que les estructures d'habitació, és a dir que els materials representats aquí tan corresponen a TORNABOUS Ila com a TORNABOUS I Ib

En quan a la ceràmica de vernís negre, no s'ha trobat cap fragment d'ítica, i en tot tampoc trobem molt representades les produccions dels Tallers Occidentals, que caracteritzen a TORNABOUS I Ib. L'àmfora ebussitana es nombrosa i amb ella les olletes de ceràmiques comunes dites de Tornabous

La ceràmica ibèrica es molt uniforme i malgrat tot els kalathos amb decoració floral, no són presents

ESTANÇA 301

La neteja del sector del carrer 3, va permetre reconèixer l'existència d'una nova estança, la 301 al seu costat nord, amb una porta d'entrada de 1,2 metres junt a l'edifici (O/P) o estança 300, i amb murs de mig metre d'amplada

S'excavà parcialment aquesta fins la vertical de la paret de separació O/P, sense apareixer delimitació pel seu costat nord. Mentre que pel contrari s'identificava el seu parament pel costat est.

El paviment es troba a la cota 96,8 i per tant al mateix nivell de l'enllosat del carrer 3. A 2,1 metres de l'entrada i al mig de l'amplada de l'estança, es localitzà una pedra plana a manera de sòcal per un pilar.

INVENTARI DELS MATERIALS APARAGUTS A L'ESTANÇA 301

(ME 301/1/...)

- 1.- 19 fitxes retallades sobre ceràmica ibèrica
- 2.- Una fitxa retallada sobre paret amb acanaladures d'una àmfora ebussitana
- 3.- Cinc fragments informes d'àmfora ebussitana
- 4.- Fragment de nansa cilíndrica de ceràmica ibèrica
- 5.- Fragment de nansa de cinta d'una gerra de coll alt. Ceràmica ibèrica
- 6.- Fragment de nansa de cinta. Ceràmica ibèrica
- 7.- Fragment de l'inci d'una nansa de cinta d'una tenalla. Ceràmica ibèrica
- 8.- Nansa d'àmfora ibèrica
- 9.- Fragment de base plana d'un kalathos
- 10.- Fragment de base concava de gerra. Ceràmica ibèrica
- 11.- Fragment de nansa de cinta, amb restes de pintura
- 12.- Fragment de vora d'una tapadora. Ceràmica a mà
- 13.- Fragment de vora d'àmfora ibèrica
- 14.- Dos fragment de vora d'àmfora ibèrica (Làm. II)
- 15.- Fragment de vora d'àmfora ibèrica (Làm. II)
- 16.- Idem. (Làm. II)
- 17.- Fragment de base plana. Ceràmica a mà
- 18.- Fragment informe amb motilura rectangular. Ceràmica a mà
- 19.- Dos fragment de base d'un vaset tulipa. Ceràmica ibèrica
- 20.- Vora del vaset tulipa
- 21.- Fragment de vora d'un bicònic. Ceràmica ibèrica
- 22.- Fragment de vora doblada vers l'exterior. Ceràmica ibèrica
- 23.- Fragment de vora reentrant d'una pàtera. Ceràmica ibèrica
- 24.- Fragment de base de pàtera. Ceràmica ibèrica
- 25.- Fragment de vora amb acanaladura de tenalla. Ceràmica ibèrica (Làm. II)
- 26.- Fragment de vora del tipus "cap d'ànec" de gerra. Ceràmica ibèrica
- 27.- Idem
- 28.- Fragment de vora d'una olleta tipus Tornabous
- 29.- Fragment de vora vertical d'un got. Ceràmica ibèrica
- 30.- Fragment de vora. Ceràmica a mà
- 31.- Fragment de vora d'una boca amb vesador d'un vas cilíndric Ceràmica ibèrica (Làm. II)
- 32.- Fragment de vora d'un vas cistell. Pintada a bandes (Làm. II)
- 33.- Fragment de vora d'una gerra. Pintada sobre una engalba grisenca (Làm. II)

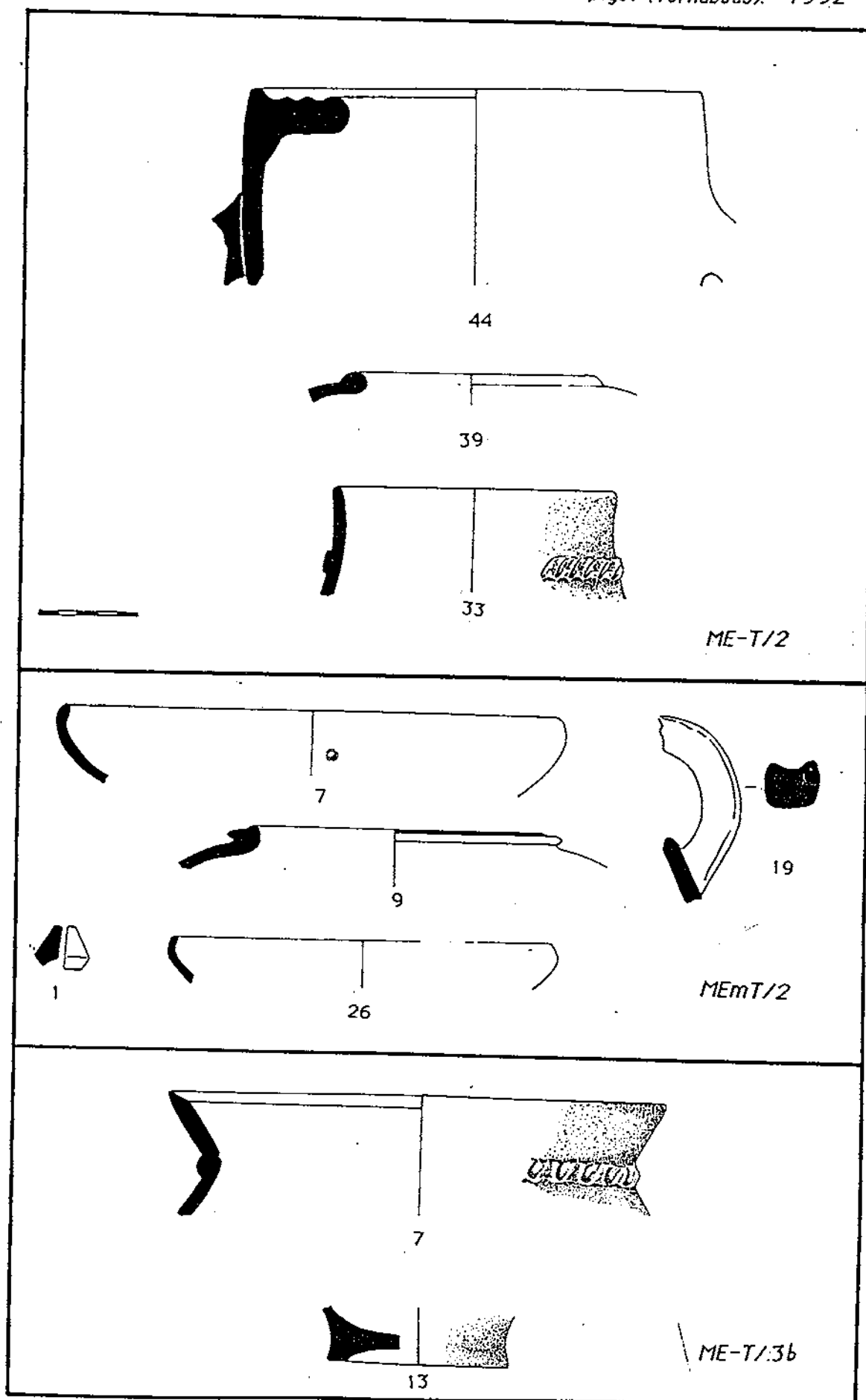
- 34.- Varis petits fragments d'un bol de la Lamboglia 27 (Làrn.II)
- 35.- Fragment de vora d'una pàtera de la Lamboglia 26
- 36.- Quatre fragments infornes de vernís negre
- 37.- Escories de ferro

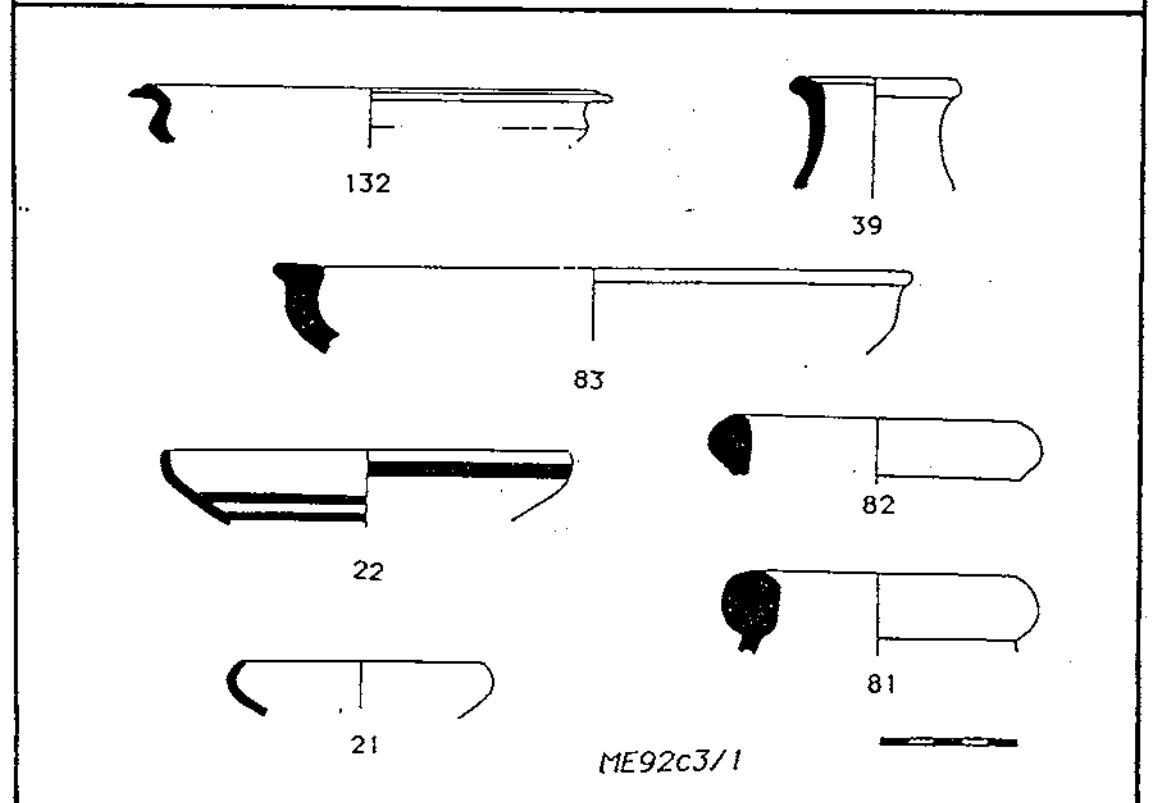
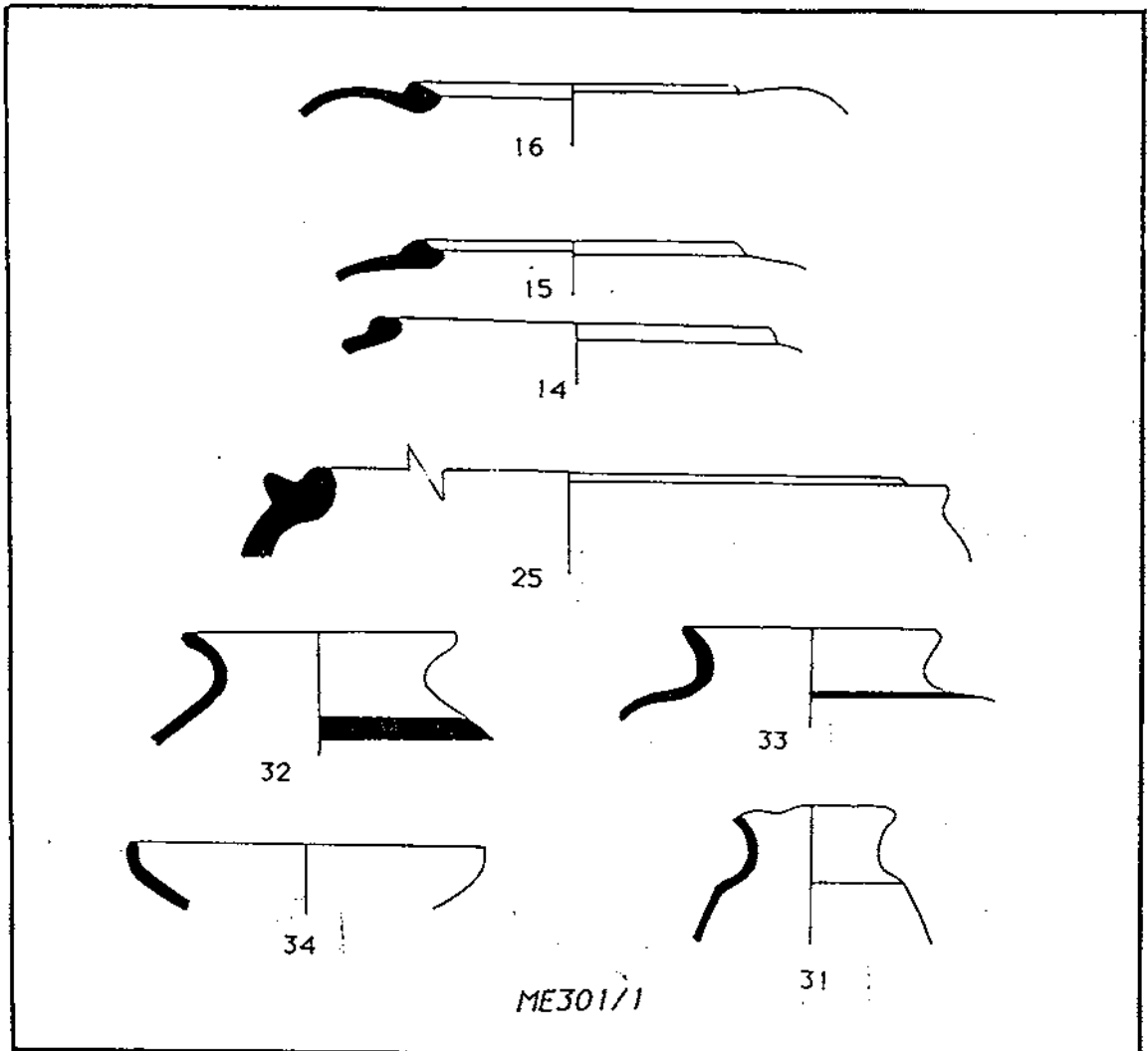
CONCLUSIONS PROVISIONALS SOBRE LA 301

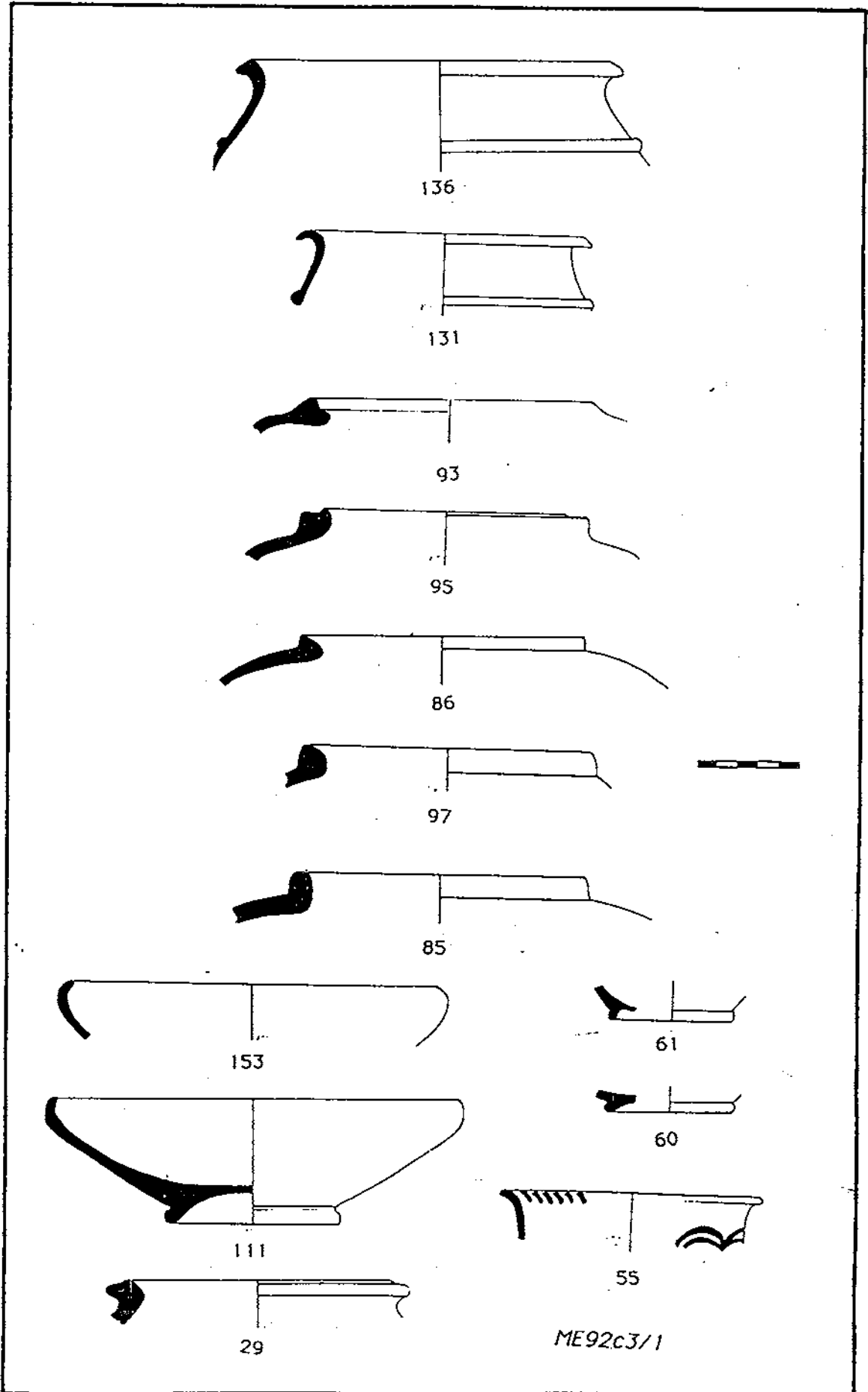
L'escàs material aparegut no ens permet identificar aquests materials respecte les dues subfases de TORNABOUS II a l'igual com passa amb el carrer 3

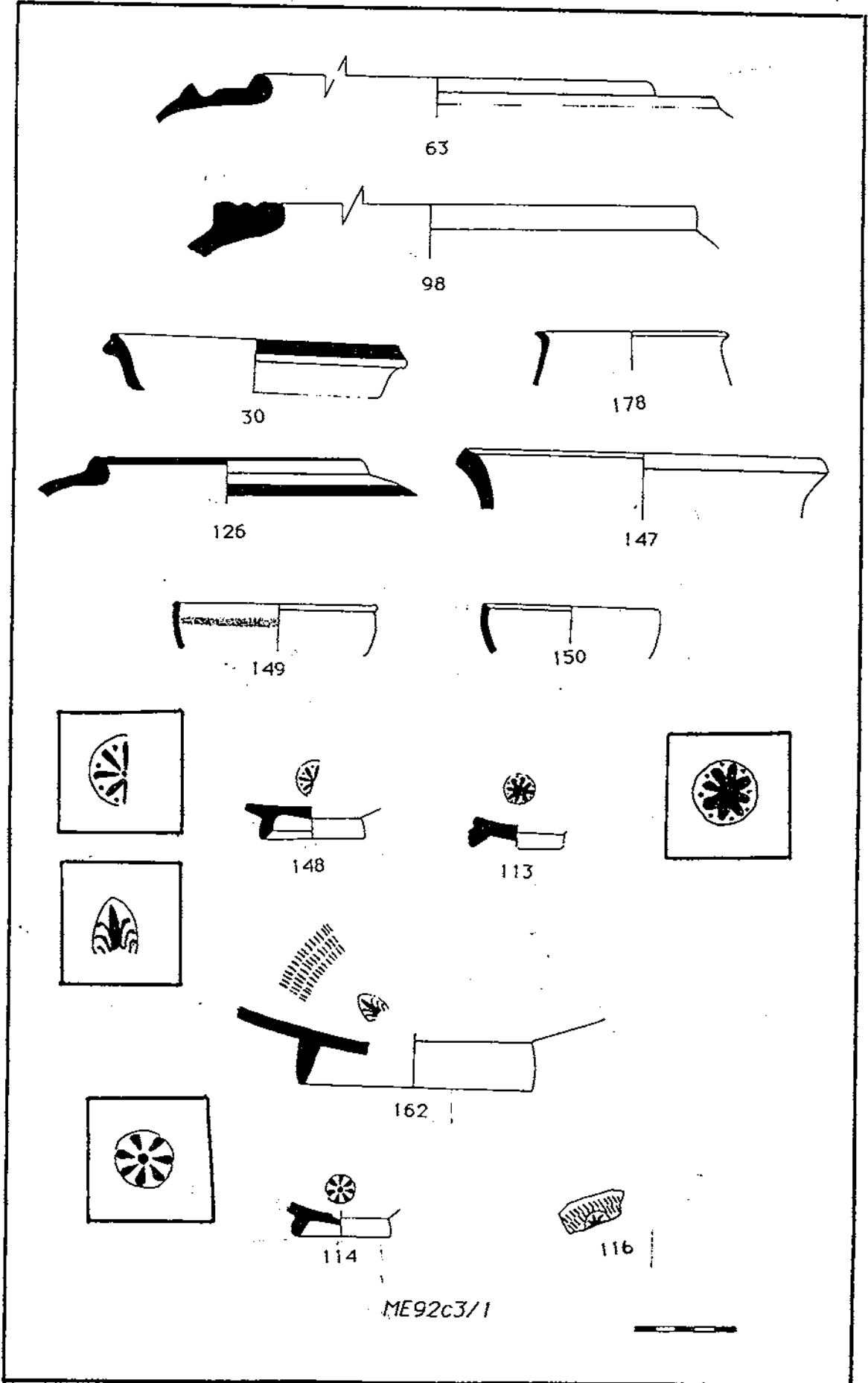
Tampoc tenim aquí un element clar de datació, ja que els bols de la Lamboglia 27 comencen apareixer ja a meitat del segle III a.n.e , a l'igual que les àmfors ebussitanes. Pel contrari la ceràmica comuna (olletes tipus Tornabous) que en principi creiem com a característiques de la subfase TORNABOUS IIa, avui ja no n'estem tant segurs

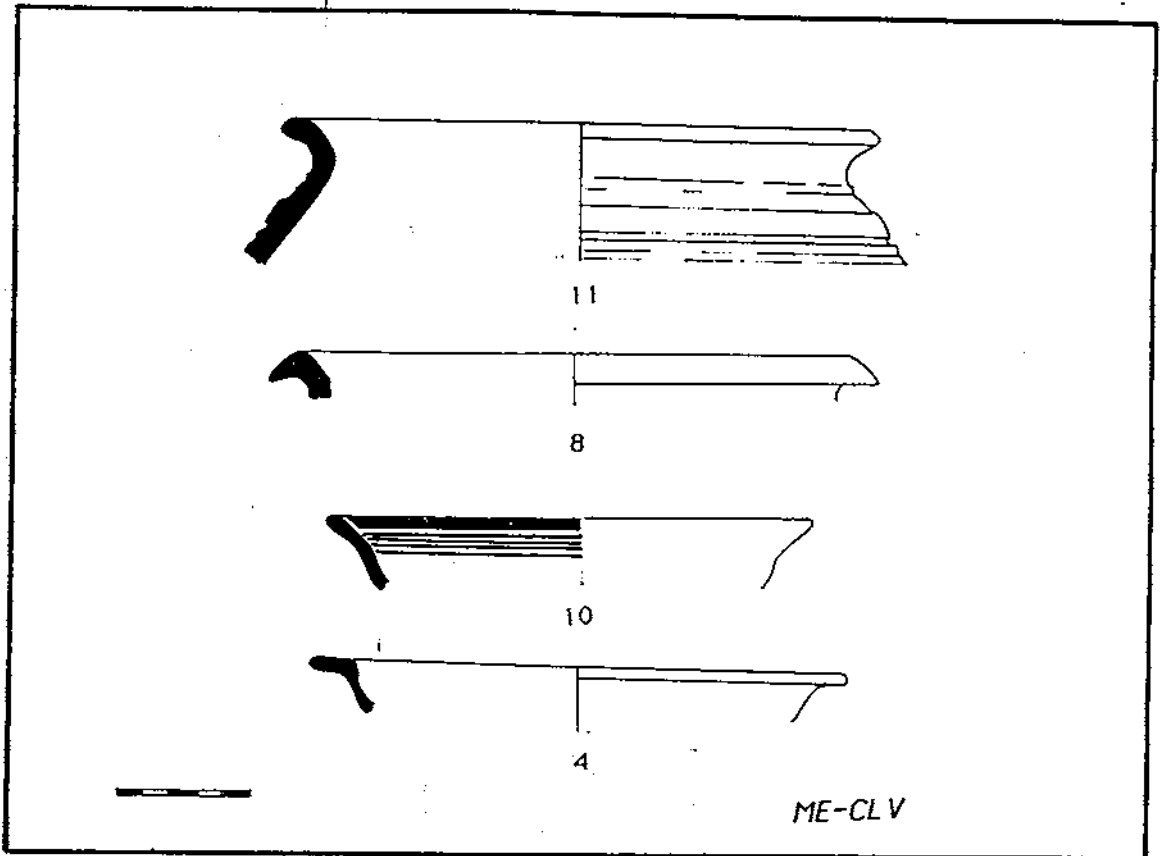

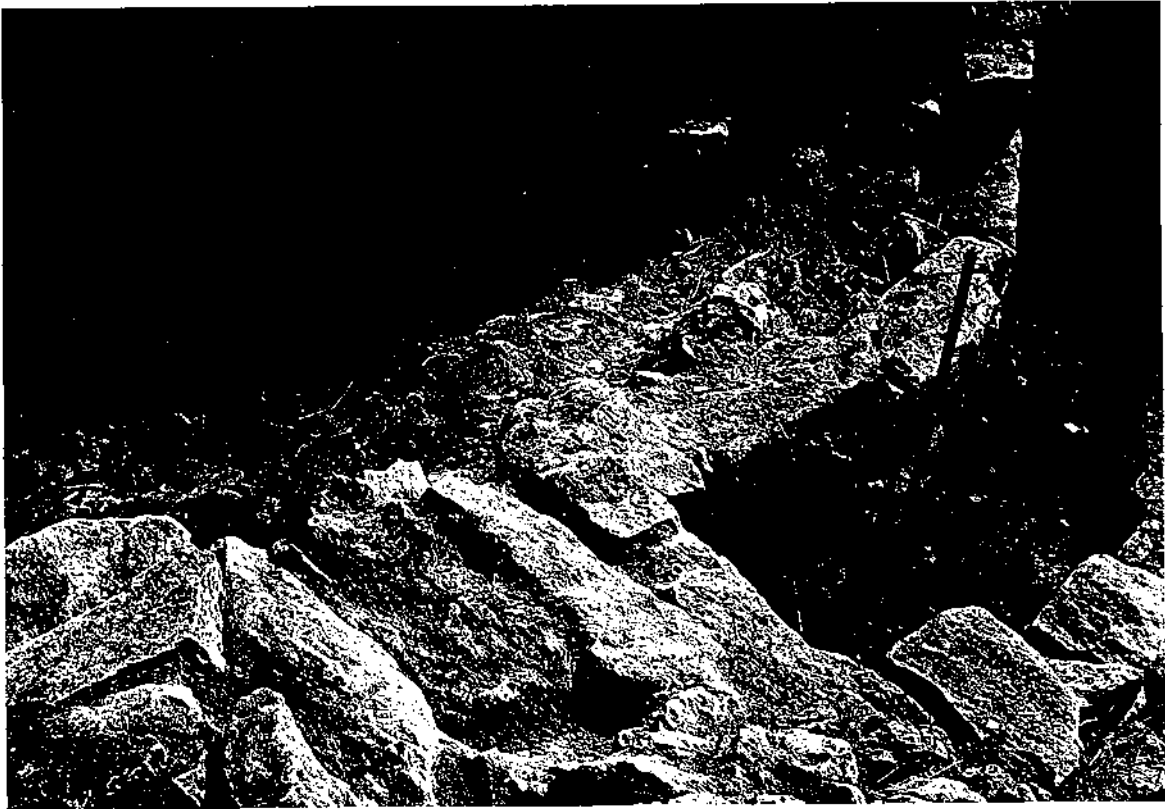

V

La Gran Clavaguera de la Porta Oest